

سەرپورا دەرھىنانا شاتقىن د ناقبەرا كەشەكىن و بىجەئىنائىدا نۇونە (رۆپرت وېلسون 1941-2020)

نوزاد مىكائىل عىسى، زانكۆپى دۆھوك، كولىزى زانسته مۇزىيەكان، بەشى دراما، پارىزگارى دۆھوك، كوردستانى عىراق
پ. د. شوکىيە رسۇول ئىبراهىم، زانكۆپى دۆھوك، كولىزى زانسته مۇزىيەكان، بەشى دراما، پارىزگارى دۆھوك، كوردستانى عىراق

پوخىتە :

شاتقىنگىرى ز چەندىن ئەلمەمېتىنان پىكىدھىت ، و دۇقۇناغىن سەرپورا خۇدا پېشەرى بكارىئىنان و رىزبەنكىرنا ئەوان كەھورىن ب خۇۋە دېتىيە ل دويىش ئالۇزبۇون بەرفەھبۇونا پروسا شاتقىنگىرىن ، قۇناغى ل دويىش قۇناغى دەرھىنانا پتەرەتىيە پېش و سەرپەخۇوا خۇ وەرگەتىيە ، و دەرھىنەر بويە ئەندامەكى كارا د ناف پروسا شاتقىنگەرىنىدا ، و دنایاشا شاتقىن ئەپىدا دەرھىنانا بۇويە پېتىشىكە زور گۈنگ ، بەلكى بۇويە سەتىيە كىپا پروسا ئاقاڭىن ئەلاھىما ئايىشى و كارى دەرھىنەرلى سەتىيەن لاساپىن ئاقاڭىن ھەر ئايىشەكىن بىن بەزاندىن و دەرئەنجامى وى پېشىكەتن دناف جىيانا شاتقىندا چىپووسى و گەھورىن كەتە دەتىندا دەرھىنەرلى بۇ چەوانىما وينەكىن و ئاقاڭىن ھەر تابلوپەك دېمەن شاتقىن و بەرفەھى كەتە رەھەندىي بېرگىنى دناف مەيداندا ئاشوپىدا ل دەف دەرھىنەرلى، زىدەبارى دېتىن ئىن دوماھىك و دەكل خۇۋاڭاڭىنى ژ بۇ خۇ گۈنجاندىن دەكل نۇياتىي و پېشىكەتنا زانستى و پېشىشەچۈونا پروسى، ئاستى شىيانىن ئاقاڭىن دېمەن ئايىشى و ب كارىئىنا كەرسەستان كەلەك ژ ياده ئەنەن پېشىنەن بۇ دېتىنى مەزىتلى ھەت . دەرھىنەر (رۆپرت وېلسون) ئىك ژوان دەرھىنەرلەن بىن ئاراستى شاتقىنگىرىنى بەرەت ئايىشىپەرى ، و ب ھورى ل سەر ئەلمەمېتىن ئاقاڭىن ئايىشى راostييلى ، زىدەبارى مەۋا ژ تەكەلۈزىيا و پېشىكەفتىنا زانستى دىت ژ بۇ پرگىن ئەلاھىما ئايىشى ب چواترىن وينە ، دەكل ب كارىئىنان زمان ئەلپىنى ژ بۇ ئاقاڭىن پېكىتىيان و پېكەتەبىن و ئىنى دېمەن ، و ئەف دەتىن ئۇنى بۇ دەرھىنەن ئەزمۇن ئۇنى ل سەرانسەرى جىيانى .

پېشىكە :-

جىيانا شاتقىنگىرىن ب درىيەيا خەباتا خۇ چەندىن سىلىستەمىن ئۇنى هاتىنە ھەبۇونى ، كۆ باوەرى ب (بىرۇزا ئايىشى) ھەى وەك چەمگەر بۇ سىلىستەمىن درامى ، و ئايىش ئىدى بۇيە كاكىلا كەنگىنى بۇ ئەوان، ژ بەر كۆ شاتقىن ھونەرى دېتىيە، نەك ھونەرى گوھدارىگىنى و دەرھىنانا ب خۇ بەندەرا رېكھسەن و پارقەكىرنا كەرسەتىن ۋى ئايىشىپە، ب ۋى چەندىن تىكىگەن دەرھىنەن و جورەھايا سەرپورىن دەرھىنەن بۇونە خودان ھەبۇونەكە مەزن د ناف ھونەرى شاتقىنگەرىنىدا ل پەمى قۇناغىن پېشىشەچۈونى بىن ھونەرى دەرھىنەن تىپەراندىن، دەرئەنجامى بىرلەپپەن ئەلەن دەرھىنەرلەن ب چەندىن كار و سەرپورا و كەشەكىن و تەوركۇونا دەتىن ئەوان با ھونەرى ، و دەرھىنەر (رۆپرت وېلسون) ئىك ژ وان دەرھىنەرلەن بىن سەرپورەكە جۇدا ھەى د ناف بىزافا شاتقىندا ، لەورا پېتىشى هاتخواستن قەكولىن ل سەر ((سەرپورا دەرھىنەن شاتقىن د ناقبەرا كەشەكىن و بىجەئىنائىدا - نۇونە (رۆپرت وېلسون 1941-2020)) دەتىنە كەن . قەكولىن ھاتىيە دابەشكەن ل سەر سى بەشان، بەشى ئىكىي پېكىدھىت ژ كىشا ۋەكۈلىنى، ئەو كىشا ژ ۋى پېسىرىي دەتىت : ئەرى سەرپورا دەرھىنەن شاتقىن چەوان كەشەكىن و كەھشتە كارزانى ؟ و رۆپرت وېلسون چەند كارىگەرى ل سەر تىكىگەن ھونەرى دەرھىنەنى كىرى ؟ و گۈنگىقا ۋەكۈلىنى قىدەگەرىت بۇ وى گەھورىن ئۇنى ياكەتىيە سىلىستەمى ئاقاڭىن و بەرچەستەكىن ئەلاھىما شاتقىنگىنى و رولقى كېتى دەرھىنەرلى د دارشتى و رېكھسەن و رېقەبرىن پروسا شاتقىنگىنى و ئارمارنجا ۋەكۈلىنى بىتىيە ژ ئاشكەرلەن كەشەكىن ھەنردا پروسا دەرھىنەن شاتقىن تىرا بورى و دەركەتىن دەرھىنەرلى، دەكل كارىگەرمىرلا سەرپورا نۇنى ياكەتىيە دەرھىنەن ئاقاڭىن ئەلاھىما شاتقىنگىنى كەشەكىن سەرپورا دەرھىنەن و كارىگەرمىرلا سەرپورا دەرھىنەن دەرھىنەن سەتىلىن ئۇنى دەرھىنەن دنافەرا سالىن (1941 تا 2020 زى)، دەكل پېناسەكەن زارافى دېشىدا پېناسا بىجەئىنەن . بەشى دووئى پېكىدھىت ژ سى پاران و بېشى شىيە :- پارا ئىكىي : (سەرپورا و كەشەكىن دىاردا دەرھىنەن شاتقىن) دەستپىدەكت ب رېخوشكەن بۇ تىكىگەنى و قۇناغىن بىراكتىكەن دىاردا دەرھىنەن دناف كارى شاتقىندا ب درىيەيا دېرەكىن و گەشكەن و چەپخۇكەندا كارى دەرھىنەرلى، قۇناغا ئىكىي : دىاردا دەرھىنەن دشاتقىندا كەپكىي و رومانىدا، قۇناغا دووئى : دىاردا دەرھىنەن دناف كارى شاتقىندا ب و شاتقىندا كەپكىي، قۇناغا سىي : دىاردا دەرھىنەن دەملى رېنسانسى تا چاخنى ھەۋدى بىتايىت دناف شاتقىن ئىنگلىزىدا، قۇناغا چوارى : پاشى چاخنى ھەۋدى تا چاخنى

نۇزدىن و دەركەتنا سېيابىن دەرھىنەرى . پارا دۇوى : (سەربۇرا دەرھىنان و پروسا كارزانىا راستەقىنە د بوارى دەرھىنەيدا) دەستپىدەكت ب خالىن سەرەكى يېن بويىنە ئەگەر بۇ كارزانبۇنا دەرھىنان و دەركەتن و سەرىخوبۇنا يېشا دەرھىنەرى و سەربۇرا (دوق ساكس ماينىڭن و ئەندىرى ئەنتوان) و تىكەھى نوى بۇ دەرھىنان . پارا سېيى : (ئاراستى نوى يېن دەرھىنان - نۇونە (رۆپىرت وېلسون))، دىسان دابەشى سى تەوهەران دىيت : ئەۋۇرى تەوهەرى ئىككىن (رۆپىرت وېلسون ئافاراندا بېروكى ئەلەمەتتىن نمايشا دەرھىنان) ، تەوهەرى دۇوى (سەربۇرا دەرھىنان و تىكەھى نوى لەدەف (رۆپىرت وېلسون) ئى ، تەوهەرى سېيى (رۆپىرت وېلسون و سەرەددەرەكىن ئەلەمەتتىن شاقۇگەرىن) . پاشى بەشى سېيى پىكىدەيت ب دەرئەنجام و راسپارەد و پېشىنان و ب ژىنەران و پوختە ب زمانى عەرەبى و ئىنگلىزى ب دوماھىكەيت .

بەشىن ئىككى (چارچوچى تىورى) كىشا ۋەكولىنى :-

ۋەكولەر دى دەست ب ۋەكولىنى كەم ب دەستىشانكىندا كىشا ۋەكولىنى ب رىكا قىن پرسىيارى :- (ئەرى سەربۇرا دەرھىنانا شاقۇنى چەوان كەشەكى و كەھشەتكەر زانلىقى و روپىرت وېلسونى چەند كارىگەرى ل سەر تىكەھى نوى يېن دەرھىنانى كىرى ؟) كىرىكىما ۋەكولىنى :-

ئىك : فەريا بايدى، ۋەكولىنى كەكىدىشىندا شينبۇونا پروسا دەرھىنان و كارىگەريا وى ل سەر كەھورىنا بكارىنانا ئىلەمەتتىن ئافاكىن ئاماھىشى و ئاماھۇن كەتىيە پروسى .

دۇو : مەقا ژ ۋەكولىنى ھېيتە وەرگەرنى ژلائىن ۋەكولەر و خوپىنداكىن بىسپۇر و ھونەرمەندىن تايىھەت يېن د بوارى شاتۇگەرىنەدا كاردەكەن، ھەروەسا ئارەزومەند و كارزان مەلai ژى بىيىن بۇ ب دەستخىستىنا وان نۇيانيما ژ نوبۇنى و قەدىتىنان، د جىهانا ۋەكولىنى شاقۇگەرىنەدا ل سەر ئاستى كوردىستانى و جىهانى . ئارمانجا ۋەكولىنى :-

ئارمانجا ۋەكولىنى دى ئاشكەرگەن ئوقۇغىن گەشەكىندا پروسا دەرھىنانا شاقۇنى تىرا بورى كەم، دگەل كارىگەريا سەربۇرا نوى يا دەرھىنانى ل سەر ئافاكىن ئاماھىشا شاقۇگەرىن . سۇنورىن ۋەكولىنى :-

سۇنورىن جەھى : ئەمرىكا . سۇنورىن دەمى : 1941 - 2020

سۇنورىن باھتانە : سەربۇرا دەرھىنانا شاقۇنى دنابىھەر كەشەكىن و بىجەيىنەيدا و كارىگەريا روپىرت وېلسونى ل سەر تىكەھى نوى يېن دەرھىنانى . دەستىشانكىندا زاراۋان :

• دەرھىنان ژلائىن زمانىيە :-

دەرھىنان : ” 1- دەرىيختىن . 2- دىدادگەھاندا دىيىتە : دوپەرگەندا ھەۋەرگەكى ژ ھەردو ھەۋەرگە ژ كارى ھەۋەرگەن . 3- د زانسىتى جانوھەراندا دىيىتە دەرىيختىن پشماپىت ب زيان ژ لەشى وەكى خوهى 4- د شاتۇگەرىن و سېيەمەنەيدا دىيىتە : دەرھىنان ئانكۇ ۋەكولەستىندا شاتۇگەرىنى يان چىروكى ژ دەق بۇ كارى درامىي ” (1) .

دەرھىنان د (فەرەنگى زمانى عەرەبى) دا ھاتىيە و دىيىتەت : ” دەھىپانلاركىت]: 1 ژىنەرى دەھىپان . 2 خەرچىر، خەرچى . 3 (ساخ) بىرەسەيەكە تىيدا مەترىالىن زىدە يان پاشمايا ژ ھەبوبۇنى ساخ دئىنە دەر وەكى مىز و خوهى . 4 (وېر) شىيۇنى كارىگەريا وېزەي يان ھونەرى، ئانكۇ دىزانا وى و ستايىلەنەن و چاپاۋى شاقۇگەرى ب رىيکەر ” . (ھونەر) پروسا ۋەكولەستىندا چىروكىنى يان شاقۇنامەنى ب رېككىن ھونەرى بۇ سكەرىنى يان شاقۇنى، بەرھەقىيەن ھونەرى يېن يېنلىشى بۇ زارەكەندا شاقۇگەرىنى يان بۇ دىيەنەن سېيەمەن . (ياسا) بىرارەكە دادگەھە دەردئىخىت ژ بۇ دەرىخىستىندا ئىك ژ تاوانلاران د ھەۋەرگەندا ” (2) .

دەرھىنان د فەرەنگى (ئەملارىد) دا ھاتىيە : ” ھاتەدەر دەھىتە دەر: دەركەتن دەرگەھى دەرئىنانى . 1- ژ جەھى : دىياربۇو ژ ناڭدا بۇ ژەدرەفە . 2- ب وى : ئىنادەر . 3- لىسەر دەستەلەق : لى قولپى دىز راۋستىا (...) 6- د زانسىت و پىشەسازىيدا : پىكەھەشت ” (3) .

دىسان (مەعلوم) بىناسە دەكت : ” خەر 1- چو ژەدرەفە- دەركەتن و دەركەت ژ جەھى خۇ : دىياربۇو / ئىنادەر / دىياربۇو بۇ ب كۆزى خۇ / يېغان كەمس ژ ئۆلى خۇ دەركەت : ژ جەھى ئىنادەر : نەچاركى ژى ھېيتە دەر / روپەك بۇ دىياركى . تىشەك دەرھىندا : بلندك ” (4) .

ھەرۋەساد (موختار ئەلسەھاج) دا: "دەرىئىنەر دېتىھ ئىندەر بۇ ئىنادەر داداگەر و ناقى چەھى و ناقى دەمى دېزى (ئىنادەر) دەرىئىنەك راست و ئەقەر يېغا دەركەتنا وي یە" (5).

• دەرىئىنان ژلەپ زاراقىقە:

(كەمالەدىن عىد) بىناسا زاراقى دەرىئىنان دەكت ب "ئامادەرن و رىكخستنا پلانا كارى ھونەرى يى شانتىگەرەكى و گەورىنا وي بۇ وېنى مایشا شانتىگەرەن" (6).

دیسا (ئەلکسى بوبوف) بىناسە دەكت "ب رامانا كىر يا فۇن پەيپىنى، دەستپىدەكت ب دورسلى دەمى ئاوازىن ھونەرى ژەند وىنەبا و ئىكەن دەسەمغۇنىدا مایشا شانتىگەرەن. بىلەن ، دەرىئىنەر دەمى مایشا شانتىگەرەن د ئاقىقىت (يىخلق)، خۇ دەھاقيزىتەد جەنگىدا و ھەمى رىكەن شانتىگەرەن بكارىتىن" (7).

ھەرۋەساد بىناسەكى دى ياهەرى بۇ دەرىئىنان ئۆزى : "تىكەھشىتە دەق شانتىگەرەن و ژەنەنەن دەرىخستنا نافەرەك شانتىگەرەن و گەورىنا وي ژەنەنەن غۇونىدا ياشىسى بۇ ژەنەنەن مادى لىسەر سەتىجى شانتىگەرەن . و ژۇپى ب دەستتە ئىنەن ئامانجى بىتەت دەرىئىنەرى شيانىن ئاراستەكىن و لەشىنەن گۇپىن ستاف ھەبىن و ل بىتەشىدا ئەوان ئەتكەران، پاشى تەكىيەكىن راسپاردى بۇ دەيەنەن و جڭال و روناھىي و ل دوماھىي ئەڭھەر بىتەت بۇ، ميكانيكىن ئايشىي و موزىكىي و سەممىتى : ئەھا ئەقەفيە دەرىئىنان" (8).

دیسان (ئەحمد ئەمەل) دېزىت دەرىئىنان : "پروسا بەدەست ئىنەن دالغەلەيدەنەكە پىڭەھەشتى بۇ دەقەكى لىسەر سەتىجى ل دويف دېتەكى و بىتەتە ل دويف دېتەنەك دەللال چىتىدا هەزىز دىاركەت و بىكەھىتە مەبەستى، ب كەرسەتىن دەرىئىنان و كۆمەك ژ تەكىيەكىن ئايەت ب دەنگى و لەپىن و رەتى .. ژ ئەوان ئەۋۆين ھەستى بىن و ژ ئەوان ئەۋۆين جوانىنى بىن و ژ ئەوان ئەۋۆين بىتكەلتى بىن" (9).

دەرىئىنان "دانەناسىن وەك پرۇسەكە رىكخستن و بىنكەنەن و جوانسازىنى يە بۇ ئاقىكىن ئاپارى بازىشىدا بەرچاڭ زىندهبارى ئىن چەندى بوجۇونەكە باھىتەنە دەرىئىنان" (10).

دەرىئىنانا شانتىگەر يا نۇي ھاتىئە بىناسە كىن كىو : "ستايىتىكى دەرىئىنان ئامانجى سازاندى نىوان فاكەرەكانى ئايىشەكە يە وەك : بەرچاڭ، رووناڭ، ئوانى، ... ھەتىد . ھەمېشەش لە واقىعىيەتەمۇ دوورە پەریزە" (11).

ل گورە ئەوان بىناسە بىن ئەتكەن بىتكەشكەن قەكەلەرى بىناسە بىنچىن بۇ دەرىئىنان شانتىجا ھەقچەرخ دارشىتىيە ئۆزى : دەرىئىنان "زاراقىقەكى رېزەدەي بەھىتە گورەن ل گورە سىستەمان و دەھىتە نۇي كىن ل دويف دەم و جەن، بەندەرەكە دنابېرە ھەزىز و مایشىدا، ئانکو پرۇسەيا دېزاينكەن و بەرجمەستە كىن و ساخكەنە ھەزرا، د ھەنافىن دەقىدا، يان دوبايدارشتىدا ھەزرى ل گورە دېتە دەرىئىنان، چ بىنگە یان پارچەكى د وىنەن زىچەرەكى ب لەپىن ئىك ل دويف ئىك و خودانى سېبۈلوجىدا دەنەن ئالاھى ئايىشىدا، ب رىكە ئەتكەندا كەرسەتىن بىتكەنەن لەپىن (شيانىن ئەتكەران و تەكىيەكىن دېھيتاپ بىن بىتكەنە ئەۋۆين دەھىتە دېتىن يان بىن ئەۋۆين بىتكەلتى)، داكو بىنەر تامى ئىنى ب بىننە دەمى گەرپىن ئايىشى فەدەكت".

بەشى دۇوى

پارا ئېڭى : - سەرىپۇر و گەشمەكنا دىاردا دەرىئىنانا شانتى.

تىكەھ :

تىكەھنى دەرىئىنان ئىك ژ ئەوان زاراقاين گەلهەك دەقەرس و ئالۋۇرە كو د چارچوھى دەم ، ھە ، تىكەھەكى دىاركى يان ب خواندنەك دەستىشانكىرى يان د چارچوھى تىپۈر سىستەمە كىدا بېتىھ باسکەن . دا شارەزايىك د چەمكى دەرىئىنائىدا ھېيت دا بىتەتىيە بىزانىن لىسەر چاوانىيا پەيدابۇونا ئىن زاراقىدا پەيدابەكەن : ئەقجا ، " بىناسە يان وەكى ئېكىن يان ئېك تەماماگەرا يادىيە، ب فى چەندى دى ھەنەكى ژ دەرىئىنان زاين و دى گەلهەك مېيىتەت ھىزى دەستتى مە نەگەھىتى . كېشەدا دەستىشانكىنى تىكەھى يان قورسە چونك ئەو بەردەۋام د نوبوونىدا يە، بەردەۋام بۇ تىكەھى چەندىن بىناسە بىن نۇي دېتەكەن و دى يى تىپ و تىپى يەت . ل ۋىزى دى شىپىن بىزىن بىناسە كىن دەرىئىنان رېزەدەي يە (...) لې يان چالاک د گەل شانتىگەرەن ژ كەف ورە تا نوكه رىكخستە" (12).

همله‌ت ئەف رىكھستىنە ب ئىك تىكەن نە هاتىه پىش پان د ئىك دەمدا ، بەلكو ب درىزاهىپا دىروكىن چەندىن قۇناغ دەربازكىنە ، و هەتا نوكە بەردەوام پېتىكىن و جەھەنلىكىن نۇى وەردگىرت دەر تىكەنەكىن نويدا بۇ دەرىتىنانى ، و ل گۈرە ئەوان كورانكاريان و گەشەرنى فەكولەر لىسەر چەند قۇناغان دابەشىدكەت كۆئە و قۇناغ بېرىتىن ز :

قۇناغ مىكىن :- ئەف چەندە پېشتىست دەكت كۆرە ورىشالىن پروسە و دىاردا دەرىتىنانى بەردەوام د گەل ھەبۇنا شاتۇڭكەرنى ھەبۇوە بەلىي يا دىيارنىبوو و قەشارقى بۇ دناف پروسَا شاتۇڭكەرنى، ھەرۋەسا خودانان چەندىن ناپىن جۇدا بۇ ھەر ژ دەمىن (كىكى) با ، دېيت لەدىستېتىكىن كارەكى سادەيت و بىن دابەشىكىپىت د ناپىمەر ھۆزەشانى شاتۇڭكەرنى ب خۇ ، ھەرۋەسا ئەكتەر و سەرۋەنگى كۆرسى، لەورا دى بىنن (ئەسخىلوس 456-525 ب ز) ئەقسىن و ئامادەكەن و رىكوبىتىكەن ناپىتىشىن نمايشا شاتۇڭكەرنى لىسەر ملىئىن وي بۇ ياكول رېۋەسمىن ئاھەنگىن سالانە دەتتە كېزان، دىسان سەرۋەنگى كۆرسى زىي ب رىكھستىنە ئەننەن سەما ياكوپان رادبۇو (13).

ھندەك بوجۇون ھەنە نىاسىنە "دەرىتىنەرلى دەپسېنکا وى بناشى (دايداكلوس) ئاكو (ماموساتىن بېشە گەنيدى) ب گەھاندەن بېزەننەن بۇ ئەكتەر و كورال و سەماكەرما" (14). ھەرۋەسا د شاتۇيا رومانىدا دىسان چەندىن ساخالەتىن كارېتىكەن دەرىتىنان دەپسېنکەن كەسەيتىكىدا ھەبۇون كۆرۈن چەندىن گەورىن دناف ئاھەنگەن داشتۇپىدا، بۇ نۇونە، "دیاردا گەورىنە جەنى ئوركىستارىنى د ئىك ژ شاتۇپىن رومانىدا بۇ چالكەكە پىرى ئاش و سەرىي وى ب ھندەك بەلەما ھاتبۇو كەرتىن كۆرە ھەرامبەرى ئىك راۋستىباپۇن د شەرەكىدا، بەلكە يە بۇ ھەبۇونا كەسەكى رادبىت ب ئامادەكەن و بجهىننانا فى پروسَا شاتۇڭكەرنى ھەرۋەنى كەن دەرىتىنەرەكى ھەقچەرخ پېزادىت" (15) و بەدەستتەنەننا فى وېتىن جوان نە يا ب ساناهى بۇو بۇي سەرددەمى ، و ب شىۋەكى ژ شىۋا بېشى ب شارەزايەكا دەرىتىنان و ھەرۋەسا جورەكى پروفاشالىن ھەبۇو ژ بۇ دالغەكەن ناپىتىشىدا .

قۇناغ دووى :- ھندىكە ل چاخىن ناقىن بۇو، شاتۇ راستەخۇ و گەنيدانەكاب ھېز ب (دېرى) (فە ھانە گەنيدان و ئەشى چەندى كارىگەرەكە مەزن ھەبۇو لىسەر لاۋازبۇون و بىن ھېزىكەن بىراقا شاتۇپىن ب گەشىتى و كارى دەرىتىن ب تايىقى و بۇ چەندەھا چاخا، زېر كۆ "زلامىن ئۇل پەرۇر و قەشە رادبۇون ب پروپاگىنە كەن فېرىتىن دېرى ئەورا كېياسىن پېزفورمانسى نە د گەنگۈپۇن و لقىن ئامازە و ھەمى ئەلمەننەن دەرىپىنا شاتۇڭكەرنى ب شىۋەكى ئاساندانە كارىداكە ھەمى خەلک تىكەھىت" (16). لىسەر فى بنەماي ھوسا دىار دېيت ئامانجا سەرەكى ژ نمايشان بېنى خزمەت و پروپاگىنە ئۇلى بۇو ب رېكا شىرەت و رېتايان .

قۇناغ سىي :- دەپايشىن (وليم شكسپير 1564 - 1616) بىن دنافا شاتۇيا (كىلوب) دا بېشىكىش دەكت ياكو ياجياز بۇ ژ شاتۇيا قالك يا ئىتىال، چەندىن گەورىن و بېشىكەقتن د بوارى شاتۇپىدا ژلاپىن (شكسپير) فە ھاتىنە ئەنجامدان، ئەو ب خۇ د گەل شىسىنە دەقان ب كارى رىكھستىن و بەرھەقەركەن ناپىتىشىن نمايشىن زېك رادبۇو، و ھندىكە رولى وى د بوارى دەرىتىندا و فامكىناتاوى ژ شاتۇڭكەپىن باراپت د پارچا د شاتۇڭكەپىن (ھاملىت) دا ھاتى دىار دېيت، و ب تايىت دەما لىسەر دەقىن ھاملىت دېزىت : "ھېقىدارم وەكى من گۇنى باخشن، ئاخفتىنە ھەنە بەتىنى بلا دەف ۋە كەنپىت وەكى ھندەك ئەكتەر، وى دەمى گازىكەرەي بازىرىنە دى باشتىر بېزىت، وان لېپىن زىنە نەكەن بىن شىت ئىتىان بىدا مشارى، دناف رەشمە بىدا ئارامىن بەيداڭن، زېر ياخىن بۇ ھەقچەرخ دەرىت ئەراستەكەت، بلا زارقەكەن ياكو ھەقچەرخ دەپاگەن ئاخفتىن بەزىزىت د گەل وى زارقەكەن ئامانجا وى ھەرددەم ب بىتە خودىكەك خۇھۇزا ئىتىدا رەنگىتمەدت" (17).

زىنەبارى فىن چەندى دىار دېيت فامكىن ژ دەرىتىنان زىنە دېيت ل چاخى رابۇون (پىنسانس) و چەندەھا نۇونە پەيدادىن كۆ دەقى درامى و ھەمى ناپىتىشىن زېك جۇدا دەمن، ئەۋۇزى پېشى شەنگىستىن سەرەتاي ھاتىنە دانان بۇ چەوانىسا سەرەدەرى كەن دەقى دەپسېنکەن كەن دەپسېنکەن، ھەرۋەنى د ئىتە دېيت د تېپىسىن مەزتىپىن بېرۈكەنلىنى وى سەرددەمى (لىون دى سومى) (18)، دىسان لەنى قۇناغنى زارقىنى (مېزانسىن - messa in scena) كۆ دېيت كارى كوردىباتورى - coordinator) رىكھمر و سىستەتىكى نمايشىنى، د شىياندا يە بىتە كۆتن كۆ سەرپۇردا بېرۇزۇز (دەرىتىن كۆرۈغۇ) ژ لېپە كەن كەن د خواندى و تىكەھىشتىنە كارى بىراكتىكى يەن مېزانسىن نمايشا شاتۇڭكەرنى ل چاخى رابۇونى ل ئىتاليا ھەرۋەنى كەن د پەرتوكا ويدا (چواردا نۇستانىن ل دور مەتىيالى نمايشا زارقەكەن) ياكو ھاتىنە بەلاقەكەن ل سالا (1570) از . ھندىكە (دى سومى) يە زىنە دى پەتھاتىيە پېش د بېرۈكە و بېرۇزۇز خۇدا ژ ئالىن رىكھستىن و ل ھەقەتىن و چەندىن مېزانسىن بۇ نمايشىن شاتۇڭكەرنى ل شاتۇيا ئولپىي ياكو ئەكادمى ب ھەينايىنە و رابۇيە بىدا بەشىكەن دەپسېنکەن بەشەن ئەپەنلىكى د رىكھستىن و سىستەمەكىن نمايشىنى و بەشەك گەنيدى مېزانسىن (كارى وى كەمىي يەن رىكھستىن د چەوانىا پېتكەناتاوى و بەشەك گەنيدى كاروبارىن بىراكتىكى د رىكھستىن و سىستەمەكىن نمايشىنى و بەشەك تەرخانكەرنى دەكت و بەشەك تەرخانكەرنى بۇ سېنۇگرافيا و سیناھىي، كۆ گەلەل زانىارى لىسەر پېرابۇنن دىمەنى د گەل ئەكتەران دەكت و ھەرۋەسا چارەسەپىرا چەوانىا زارقەكەرنى دەكت و بەشەك تەرخانكەرنى بۇ سېنۇگرافيا و سیناھىي، كۆ گەلەل زانىارى لىسەر

نەبۇون، دىسان ژ گۈگىتىن وى ئاماڭە پېتىدai، دىاركىن دنابەرا كارى هوزانشانى و كارى ئەكتەرىپىدا و هزرگىن د جورى سىنماھىپىدا بۇ ئافاراندا كەمشى و ھەلبىزارتىنا جلگىن كۆنجاھى بۇ كەسايەتىان و شيرەتدىان ژ بۇ ب كارنەئىنانا ماسك و رېپىن دەستكىرد، ھەرۋەسا شىرتەداينە بۇ ھەبۇنا كەسەكى ب توماركىنە يېتىشىن دىمەن ل دەملى رايىت (19).

قۇناغا چوارى :- پشتى ھەنگى ل چاخى ھەزىئى چەندىن گۈگىدانىن دى پەيدا بۇون دكاري ئاپايشا شاتقەرىپىدا و چەوانىا ئاقاڭىن و رايىخستىن ئاپايشى، ز وان گۈنگىان چەوانىا شروقە كەساتىيا درامى و تەكىنلىك زارقەكىن و پىشىھەجۇون د بوارى تەكىكىاندا، ھەلبەت ئەشقىن چەندى كارىكەرغا خۇ ئېخىستە سەر ئاپايشى، ب تايىھەت ئافاركىن دىمەن ئۈلەن تەكىنىكى فە و پەيدا كەندا روشەكە نۇى يادىتىن و پەكىنلا فالاھىن ب سەقايدىكى جىاواز جوان بۇ خوقەكىشانان ئېنەرى و ل هاتاندا چاخى نۇزدى زىنەدەبۇونا تەكىك و ھونەرىن كارى ئىنگەكە كا يېتكەھەشىتى بۇ شاتقەرى خوشكەر دويىش تىكەھەن مودرن، ھىدىي ھىدىي بىھماپىن دەرھەتىانا شۇكەرەن ئېكەنەن و سىما نىشان و شىن تېلىن دەرھەتىنى و سىنۇڭراپايلىن ب دويىتەكى نۇى و كەرسەتىن جۇدا ز يېن بەرى ئانتەن پېش ز بۇ بجهەنمانا ئاپايشەكە شاتقەرىن، "ئۇ ژ گۈگىتىن تىشى ئېتكىنلىانىن ھەشىيارى دەركەتىن ژ ۋى جورى كېنى و دوبارە پىنداچۇون د پەيوەندىا دنابەرا دەق ئەشىسىرى دەھەتىانا دەرھەتىنى وەھول بىزاقا نەرما خۇ زەكاركەن ژ بىن دەستەلاتا شىسىھەرلى پېشى كە دەق وى شەنگىستى ئاقاڭىن ئاپايشى بۇ و ھەرۋەسا سىتىنائەتلىنى دەپى وەرگەر پىن ئەنگەهداكەن ئەفجا ئەمەن وەرگەر خواندەقان بىت يان بىنەرىت" (20)، وەسا دىاردىت بۇ ۋەكولەرە كۆز ئەنجامى بەرددوامىيا بىزاقا شاتقۇنى، و بەرفەھەبۇونا ئېكەنەتىمەيا كارى، ل ئافاراندا پىشەدارپىا دەرھەتىرى ئىزىكۈبوۋىنە، و دەركەھ دەرھەتىن بىرلى بىمن وەك يېتىشىكە.

پارا دووى : - سەرپورا دەرھەتىن و پەرسا كارزازىنى راستەقىنە د بوارى دەرھەتىنائىدا .

ئەو يېرالۇپۇن بىراكتىكى و تىتكەھەن پەيوەندىي ئاپايشى فە ھەن بىچىنى دەستپېتىكى يەن شىبۇونا كەندا دەرھەتىنان ب شىۋەكىن پروفېنسال و ھونەرى ئېتكىنلىان، ھەرۋەسا ب خواندەكە ھۆپىرتر دەركەتىنا كەساتىيا دەرھەتىرى دىسا يەپىشا دەرھەتىرى كەندا دەرھەتىنان چەپقەن دەرھەتىن حەفتىيان ژ چاخى نۇزدى، ب تايىھەت دەمما ئاماڭە دەستەلاتا ب ھەنداك دەرھەتىران دەھىتەدان وەكى دوق (ساكس ماپىنلىك) ل ئەلمانىا و (ئەندىرى ئەنتوان (21) ل فەنسا و ھەندىكە " دەركەتىنا گۈپىن شاتقەرى يەن دەرھەتىن دووى، دوق ۋەپەرکا (ساكس ماپىنلىك) بۇ جارا ئىكىن، دەركەتىنا وان يان نۇى ل بەرلىن، ل ئىنلى ئادارى سالا 1874 ژايىكۈپۇندا راست و دورست يادەركەتىنا شاتقۇنىدا دەرھەتىرى يە " (22).

دیسان ھەنداك پىنداچۇون ھەنە كۆدانان ئىكەم بلوڭ دەرھەتىنان ۋە دەرھەتىن بىن كۈپ د بەرھەمئىنان ئاپايشە شاتقەرىپىدا و دیسان دەركەتىنا كەساتىيا دەرھەتىرى ل دەھكە دەرھەتىن چاخ ھەرۋەك ھاتىيە دىاركەن د پەرتوكا (بەرپەن دەرھەتىن) كەن ب تىزۇ تەسەلى ئەموھىپەن يېتىشى بۇ بەرھەمئىنان ئاپايشەكە شاتقەرىپىدا و ب ۋەلتىيەكە باش ب خۇقەدەگەرن و ئەق بۇ ھاندەرەك بۇ ھەبۇونا نەھشەكىشانەكە خۇجمى بۇ دەھمان، يېتىھەت سىستەمەكەن و رېكىخستىن ئاپايشىنى، ئەقەزى ب رېكاكەسەكى دەھاتەكەن و ناف لېتىننا (رېجىسېر-regesser) يان (رېتەپەرى بەرھەمى) يان (رېتەپەرى دىمەن) (23). ھەندى پەيىش و ناۋىن (دەرھەپەر) يە وەك زاراف ژ پەيپا (دەرھەتىن) ھاتىيە وەرگەرن ، و " دېزىنە وى كەسى يەن بەرپىس ژ راھەتىان و دارشتىن ئاپايشىنى و ئەقەر ب خودانى دەق ئاپايشىنى دەھىتەزەن مەن ئەپەپەرلى دەق . ل ئېنگلتەرا، كەسى بەرپىس ژ دەرھەتىنان ب بەرھەمئىنەر د ھاتە نافلەن (Producer) ئەف چەندە هەتا سالا 1956 ئى بەرددوامىوو ھەتا لۇزىر كارىگەرپىا سىنەمما ئەمرىكى ب فەرمى بۇ نافى دەرھەتىن (Director) ھاتە گۇھارتن " (24).

بەلنى ئەوا ھاتىيە يېشكىشىكەن ژلاین (جورجىن دووى دوق ساكس ماپىنلىك 1826-1914) ۋە، ب كۈگىتىن رول و بەشدارى كەن د بوارى دەرھەتىنان شاتقەرىپى دەھىتە قەلەمەدان، كارىكىن جوراوجور، بگەر ژ :-

1. ئەكتېشىكەندا يېشە و چەسپاندىن تىكەھەن دەرھەتىنان شاتقۇنى .
2. ھەرۋەسا دەھىتىنان بىھماپىن مىكانىزما كارى دەرھەتىرى و كارىكەندا كەت كەتىن فالاھىا ئاپايشە شاتقۇنى و ئەف نوياتىيە ھاتەكەن دەرھەنگىنى دنابەرا يېرۇرمانسا ئەكتەرى و لەنلىنىن وى .
3. سەرەدەرى كەن د گەل ئەلمەنلىنىن دى ل دويىش پەيوەندىا د گەل بابەتى ئاپايشى يەن كەن د گەل بابەتى ئاپايشى يەن دەرھەنگىنى دىكۈرى و پەيوەندىا وان د گەل سىنەپەن و رەنگان .
4. ژ ھەمئا كەنگەر مىكانىزمىن كارى كوم و دورستكەن و يېتكەھەجەندا كارى وان و چەندىن دەھىتىنان دى .

ب قىچىندى وىنە زەلال دىيت كۆئىھە شىۋازىت (ويلسون) كۆپۈرمەرى بۇ رايىخستىن بىتكىيىنانلىن لېقىن بكاردىنا د بوارى دەرھىنانا شانۇگەرپىدا ز بۇ ئاڭىرما فالاھىيە ئەملىنى، دى بىينىن كۆوي راوهستاندا خۇ ئىچىستىيە سەرھىلىن هىدىي و بىتكىيىنانلىن بىرەك، ” و بىراپۇنا كىباران ب لەقىن كەلەك هىدىي ئەۋىزىدا ژلايەكى قەپلەكى خەمونى بەدەتە ئەملىنى و سەرھە راوهستاندا ھشىيارىي يېتىھەكىن ز لايەكى دىفە “ (47).

ئەف ھەمى پشتراستىيَا ھەندى دەكەن كۆ سەرپۇرۇرۇ وى يادەرھىنالى تەوهەدار بۈۋەل دور ئالىپ دەروننى يەن بىنھەرى و لىيگەرپان ل خودى ناخخۇ دىبەشىت : ” ئەف مەروقە خەونا دىبىن، ئەوان ئەو وىنەن ناخخۇ يىھى (...) دىيت دېن شانۇگەرپا من ئافراندى بىر دەمى پەيداكەت ز بۇ ھەزراخوكىن ناخخۇ “ (48).

بىزەقكىن ز بۇ نە دايىخستىيَا رامانى، يان زالىكىن ھەزراخوكىن يان رامانەكىي دەكەل تەرخاڭلىكىن روبەرەكى باش بۇ بىنھەرىدا ب كەھىتە دەرئەنخامىن تايىھەت ب خۇقە ، ب رىيكانا پەرسا داناندا كەرسىتە و كىيار و چەند بىتكىيىن و دېمەنن د ئېك دەمدا د شىياندا بىت نىشاندانلىن ئەوان يەنە شروقەرگەن و ب چەندەھە جورىن خواندىن و شروقەرگەن، لېتىرى رامان دى بىته خوداندا چەندىن تىكىھە و بىنەنا و ناهىلىت بىنەر بگەن دەستىيىشانكەن، زېدەبارى رەنگەداشكەندا ورپايانا بىنھەرى بۇ سەرقەسمەر قە ياكارى و بەرھەلسەتكارلىكىندا ھەزرا كېر دنالقا چۈونى، ب جورەكى ژ كىيارا دېنیت فامىكەت و سەرچا وى ژ بانەكى بخشىتە بانەكى دى، د ئامىشا شانۇگەرپا (دىتىنا شانۇگەرپا كورە - Deafman Glance) يال سالا ١٩٧٠ ئامىشكەرى، تىدا زنجىرىكە بانىن كوھارقى يېشىكىش كەن بىن كار لىسر خشاندىن سەرچا بىنھەرى دكىر ژ وىنەكى بۇ ئىكى دى و بەردەوام، هەرەمسا د ئېك دەمدا . و كاكىلا پلانا ھەبۇونا چەندىن بانى و چەندىن خواندىن و بىن ھەفرىك، ئەۋۇزى گۈنداناي بىنھەرى يە ب ئامىشى فە و ب رىيكانا پەيداكەندا خواتىنى لىسر ئاشكەركەندا رامانما و ئەقىچەندى بىنەر را دەكتىشا ئامادەي ئامىشىن (ويلسون) يە ب بىت و بۇ حەفت دەمەزىمەر بىنەت (49) .

ھەندىكە (ويلسون) سەرپۇرۇرۇ خۇ يادەرھىنالى دۈيش پەتكىسىلىن خۇ پېشىكىش كېنە، ئەو پەتكىسىلىن پېشتنى لىسر باوەرپۇونا وى يە كەھقەذ و پەرت پەرت كەرى و چەپپەر و كورت كەنكە رويت و رادىيت گەنگى يەن دەتە لايەن بىتكىيىنى و دېتىي يەن بىتكىيىنى و دېتىي دوپر ژ ھەزراخوكىن د چ مەزارىن زەلالدا، ئەقجا كەشى كەشى ئامىشى د ڭە دەگۈھىزىت بۇ بىتكىيىنان ئاقەدان كىرى، كۆز دېتىن دخانلىقى و دلبىر و دلەھىن بىك دەھىن ھەر وەكى خەمونا، ئەۋۇزى ب كارئىنانا كولاجى دەقىن دەقىن شانۇنى يېن ھەقەز و كەنن كەھى و نە ب پېتكەھە گەنيدا د گەل ميلودىن گۆھلەيۈونى يېن تىكەل بۈبن د گەل دەرىپەت دېتى، ئامانچى ژىي پىدانى بىنھەرى يە ب كومەكە بىتكىيىنان بەرچاھ و كۆھلەيۈونى يېن بىنەر دەپەنە رەوھەكائوشۇي، بەلىن د دېمەت حازر كېدا پېشىكىشى بىنھەرى ناكەت، بەلكى دخوازىت بىنەر ب خۇ ب ئاشكەركەندا كاكىلەن دەراماندا خۇ بۇ وىنەي شانۇگەرپىنى بەكت ئەو وىنەن بىتكىيىنى ل بەر چاقىن وى (50) .

ئەو زىي ب رېك و فەندۇقىلىن خۇ بىنداھىنەر يېن پېشتبەستىنى لىسر نە بىكەھە گۈنداناي پەيقەن زمانى دەراشتىنا شانۇگەرپىنى، بۇ نۇونە د شانۇگەرپا (پەنجەرگەن زېرى - Golden Windows) يال سالا 1982 يېشىكىشەرى ” بىتكەتىبۇ ژ چەند (تابليوان) ھەما دىاردۇون كۆ د ستاپىتىكى نە و تىدا ئاخقۇن يە ب پېتكەھە گەنيدا نىنە ب ستاپىلەكى نە لوجىكى و نە ھەماھەنگ (و ب كىيارا ئامازەدار “ (51) .

ھەندىكە پەيوەندىيا دنابەر كىباران و ئاخقۇنىدا پەيوەندىيەكا عەوردايدا، بەلىن راماناقى چەندى ئەو نىنە كۆ زمان بى فالاھە ژ رايىخستىنا جوان، چونكى (ويلسون) رو خسارا (كرسىستوفەر نويلىز - Christopher Knowles) يە كەمەت د ئامىشا (كوتارەك بۇ شاھ قىكتورپا - Aletter for Queen Victoria)، يەن ل قىستەفەلا (Spolet) ل سالا 1974 ھاتىه ئامىشكەن، ” ئەو دخوازىت دەنى ب كارئىنانا زمانى ئاقاھىيا وى يە ئەندازەمى ژىك دىيار بىت ل تەنەشت راماندا وى، ئە ھەندەكە جاران پەيەنەكىن يان بىزەكىن دىكىيت و ب كاردىنيت و كەھقەز بەرچاھەندا بۇ بىتكىيىنان ئاقاھىيە كەن ئەندازەمى بۇ شىۋەدارەك كۆچەكە يان ھەر شىۋەدارەك دى، ياشى دىن فەگەرپەتە سەر شىۋەدارا وى يە ئىكى وەكى بىزە يان دى كۆرتكەم بۇ بىنەتكىنى. ھەندىكە ئاقاھىيەن زمانى نە كەلەك دجوانىن ژ ئالىپ شىۋەدارى قە دەمىن تو بەرى خۇ دەپ، چونكى ئەو زمانە بەلىن پېشى كەتىيە بن ئاڭىران و بىتكىيىنى “ (52) .

تەۋەرى ئىتىن :- پۇرپەت ويلسون و سەرەدەرپەرن د گەل ئەلمەنلىن ئامىشا شانۇگەرپىنى :-

دەرپارى تىكەلەكەندا ئەلمەنلىن ئامىشى د شانۇگەرپىن (ويلسون) يەدا، ناھەرپەن دەرپەر دەلگەن و ل دۈيش پەتكىسىپەكە بىتكىيىنان ئاڭىرما ئەلمەنلىن دەمەن بىجەنىنى بەرچاھەرگەتنە يېن دەھر كەمکىدا ھەين ناكەت يان ل دۈيش ئېك ھاتنا وينا، سەرەرای ئەو زمارەكە زورا مروف و كىياداران ب كاردىنيت، و ئەكەر ل دەنمەشىن (ويلسون) يەدا نە شىياھە ھەبۇونا خۇ ژ بىلەمىتەكىن مەترىال وىچەت بىت و ھەر دەم رولەكى لاوەكى ھەيە، ئەڭەر بىته بەراور دەكەن د گەل وىنەي و بىتكىيىنان

وى، هندىكە ئەكتەرى يەزىشلىكەرىنى كىيارا بېن رادىيت قىن ناپەرىت، ھەروەسا پەشكىرنەن دىن پىشكىيانا و ئىن بەرچاڭ و ل دويش تىكەھىن وى " ھندىكە ئەكتەرىن مەۋۇن سەر سەتىجا شاتقىنى زارقەكىن ئەوان ژ خواتىدا ئەوان ئاتايىت و كارىكەرىدا ئەوان نىنە (...) چونكى چ كەساتىنن كەرىدىاي ھېرىپىن سايکولوجى نىن، ھەروەسا نە خودان پىلەكى كىنانە يە دناف پىشاۋۇدا دىمەنەكى بويە مىچك، بەلكى ئەم كەسایەقى ھەر وەكى دى بېزى سىبۈلەن نە د زەلالن " (53) .

دېسان ل دويش هندىكە رەقىن ھىدى دەنەن و دەلاقانە ژ ئازىزىانا، ھەروەكى يادىار د شاتقىگەرىيا (جەنگى سقىل - Civil Wars) يەن ل سالا 1984 ھاتىيە نمايشىكەن " بېراپوونا زارقەكىنى دەكتەلەتا لوچىكا پىشكىيانى ياكەشا نمايشىن دەكتە ئەزى : ھندىكە جاران رادىيت بەدابەشكىرنەن ئېك رول ل سەر ژمارەك ئەكتەرا (...) يان - بەرۋازى - دىيت ئەكتەركى راسپارادەت ب چەندىن رولين جۇذا و ئېك ل دويش يە دى رايىت " (54) .

دەربارى دىكۈرى خەملانىدى يەن پىك دەھىت ژ بالەخانەكە كەمەن و ب كارىيىانا تەككىكىن پىشكەفتى و نوى، ھەروەسا روپەركىن مەن ز پىشكىيانىن دناف قىلاھىيا نمايشىدا دىگرت، ئەف چەندە نەيدا دۆپر بۇو ژ سەتىلىن وى، ھەروەكى دشاتقىگەرىيا (چىان كا - Mountain Ka) يەن ل سالا 1972 ھاتىيە نمايشىكەن، پىشتاشاتقىنى پىك شىيەدارى كولاجان ژ " وېتىن بەرچاڭ و نە ب پىتكەن گەرىدى، ئەو ژى ل سەر شىيوازى دوو رەھەندى ژ پەرئىن رەق و ژ ۋان وېنەيا : كەشتىيا نوحى دايەسۇر و بالەفرى فلامېنگو و كەلھا ئاكىروپوليس و تىزى دەر دورى وى كاروخ (...) و قى كولاجىن ل بەرچاڭ چ نىشانىن تىكەھەشتىنى بخۇۋەن نە ھەلدەكتەن " (55) .

ھەروەسا وى دىتنەكَا تايىەت بۇ چەوانىيا كارپىكىن موزىكىن ھەبۇو و (وېلسون) اى نە بەرئى خەدەپتەكىن پىشتەقان بۇ وېنەي كەبارى دەغىشىدا، ھەروەكى يادىار كەرەت موزىكىنى دىيتە بەگراوندى ئەو رويدانان سەر سەتىيچى چىدىيەت، بەلكى وى وەسە دەزمەارت " ئەكتەركى خودان شىانە و كارى وى يەن توخييدار كىيە دەگەكوهاستنا نامەك دلوقانى بۇ يېنەرى چونكى دشىت مروھتا وى ب ھەزىزىت بەرامبەر وى تىشتى دىيىت " (56) .

ژ ئالىن چەوانىيا ب كارىيىانا سەتىجا شاتقىنى و ل دويش روخسارىن نمايشىن وى و نەخشەكىشان دىيەنان پىشتەستن ل سەردابەشكىرنەن سەتىيجان دىك " چونكى شاتقۇدا بەش دىكە سەر دەقىرىن شوستە كى گۆئى ل پشت يادى .. و ل ھەر دەقەرەك ژ ۋان قەبارەكەن چىپۇونەكە جۇذا دەھانەكىن " (57) .

ب پۇختى بوقەكولەرى دىيار دىيت ھەمى ئەو خواندن و شروفەكەن و بىردوزو سىيىستەمەن بۇ كارىن (وېلسون) اى ھاتىنە كەن دەربارى چەوانىيا چارەسەرپىن وى يېن دەرھېپىان بۇ نمايشىن و ئەو سەتايىلى تايىەت يەن پىشتەستن ل سەر كىرى دېرۋەسەبا ئاقاڭىن و رايىخسەنەن پىشكىيانىن لەپىن و كىيارا شاتقىگەرىيەن دەھىتە دىتن " ئەو كىيارى ھەر شاتقىگەرىيەك ژ شاتقىگەرىيەن (وېلسون) اى ل سەر ئاقا دىيت، پىشكىانىن دىيت و دەھلىيەت و تىكەھەلى تىشتىن دى دىيت و پەرت پەرت دىيت و دوبارە پىتكەننەتىفە " (58) و زېر ئەقىن چەندى، شاتقىگەرىيەن (وېلسون) اى بۇونە خودان سەتايىلەكى تايىەت و تاكانە ژ ئالىن چەوانىيا رايىخسەنەن كەرسىن پىشكىيانا لەپىن، ئەو لەپىن سەماكەر و خودان چەندەها دەرىپىن و يېن دوبارە دبۇون و چ گەرىدانەك د ناقبەينە ئەواندا نەبۇو .

بەشىن سىيى (دەرئەنجام و راسپارادە و پېشىنیاز)

دەرئەنجام :-

- 1 توچى دەرھېننەن دەمەل دەستپىنەكىندا شاتقىنى جەنلىخۇ گەرتىيە .
- 2 دەرھېننەن بۇ كارزانى دەمەل پەيدابۇونا دىتنى بۇ بەرچەستەكىندا دەق يان ھەزرى .
- 3 دەرھېننەن ژ قورستىن شەنگىستىن نمايشا شاتقىيا ھەقچەرخە و ئىدى دەستبەردان ژى مەحالە .
- 4 دەرھېننەن بېرسەپىا ئاقىراندا زمانىن جورا و جورىن دەرىپىنە بۇ كەرسىن جورا جورىن ئاقاڭىن نمايشىنى .
- 5 مىتودىن دەرھېننەن ئەقرو بويىنە سىيىستەم و لېچەگەر بۇ دەرھېنەردان ژ بۇ قەرېزىتىدا دىتنا خۇ دناف قىلاھىيا نمايشىدا .
- 6 تىكەھىن دەرھېننەن بەردهوام د نوى كەنىدایە و دىتنا دەرھېننەن بەردهوام بىزەن دەكت دارىشىتىن نوى بەكت بۇ شىيەدارىن دەرىپىن، كۆز چارچوپىن كەھىبۇنى بۇ يېنەرى بەزىن .

- 7 تىكىھ بۇ دەرھىنانا ئايىشا شاتقىن د شاتقىيا هەچەرخدا ھاتىھ كھورىن، ژ ھزرا ورگىزانا زماقنى باھقى بۇ زمانلىقىنى، بۇ ب كارئىنانا راستەو خۇ يازمانلىقىنى .
- 8 د سەريپورا دەرھىنانا (ويلسون)يدا كېتى و دانەكاريا وى دناف ۋالاھىيىدا د نافبەرا (رىكوبىيىكى و بەرەلەي)دا كارىگەرى ھەيدە ئافراندنا وىنى دىمەن ب كەرسىتى لەشى ئەكتەرى و بىكا .
- 9 كولاج و تىكىھى موتتاز وىنهى، ئېك ژ سەتىپىزىن ھەر سەرەكى يېن ئاقاكرنا پىكىئىنانا لەقىنى نە د سەريپورا (ويلسون)يدا، ب رىكا لەقاندنا كۆمىن سەماكەر د ۋالاھىي ئايىشىدا و بەش بەشكىن ئاقاھىي ئايىشا شانوگەرىن .
- 10 ھەممەشىنىا وىنى دىمەن ب رىكا چەندىن ئاقاكرنىن پىكىئىناني د ئېك دەمدا و گھورىنا رولان دنافبەرا ئەكتەراندا د ناف ۋالاھىي ئايىشىدا، ل دويش تىكىھى پېشەگەرنىدا ورگىرى ب ئايىشى ۋە دوپر ۋەلەپلىدان و زالكىن رامانق .
- 11 دەق دىسىستەمى دەرھىنالىق يىن (ويلسون)يدا بىتىنى پاشگىرىن د ناف ئايىشىدا دىگىرت و بىتىنى جەم بۇ دەھىتىه دىاركەن دناف ئايىشىدا و ب ئاززادانە سەرەددەرى د گەلدا دەكت .

راسپارده :-

1. ۋەكۇلەر راسپارده بەرnamەكى فېرگەن بۇ ئافراندنا كادرىن ھونەرى يېن بىسپور د ھەمى بوارىن (سينوگراف، جلک، روناهى، مېكىاب، كارتىكىرنىن دەنگى، كارتىكىرنىن وىنهى و لەقىنا، مېكسەرىن دېجىتال) بىتە كەن و بەشىن جۇذا بېتەنە ۋەكەن ل پەيانگەھ و كۆلىزىن ھونەرى ۋە .
2. كارى تىپ و گروپىن شاتقىنى بىتە پەزىزلىكىن، ب شىۋەكى رېتكەستى دناف تاقىگەھ و سەتىدىبىيادا .
3. ۋەرگەرنىغا ئەكتەرى، دناف ئايىشىدا، فەرە ئەكتەر بىتە بەرەقىرىن و پىكەھان بۇ ئەنجامداانا ھەر رولەكى .
4. فەرە گروپىن شاتقىنى يېن نىشتانى يىنە دامەزراندن .

پېشىيار :-

1. ۋەكۇلەن لىسر تىتال و دىاردىن شاتقىن دناف كەلتۈرۈ روتۇڭا بىنەكىن و مەۋا ژىي بىتە ورگەن دشاتقىيا كوردىدا .
2. ۋەكۇلەن لىسر تىكىھى دەرھىنانا شاتقىيا بىنەكىن .

لىستا پەراۋىز و ڦىدەران ل دويش بكارهينان :-

- (1) محمد ئەمەن دوسكى، فەرھەنگ سپېرىز، (دھوكى : درگەھىن سپېرىزنى چاپ و بەلاقىرى، 2016)، ل 25.
- (2) احمد مختار عمر، معجم اللغة العربية المعاصرة، ط.1. المجلد (1)، (القاهرة: عالم الكتب، 2008)، ل 227-226.
- (3) جرمان مسعود، الرائد معجم لغوى عصرى، ط.7، (بيروت: دار العالم للملايين، 1992)، ل 331.
- (4) لويس معلوم، النجد في اللغة، ط.19، (بيروت: المطبعة الكاثوليكية، 1956)، ل 127.
- (5) محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الرازي، مختار الصحاح، (بيروت، دائرة المعلم في مكتبة لبنان، 1986)، ل 72.
- (6) كمال الدين عيد، اعلام و مصطلحات المسرح الأوروبي، (الاسكندرية: دار الوفاء لدينا الطباعة والنشر، 2005)، ل 757 - 758.
- (7) الكسي بوبوف، التكامل الفي في العرض المسرحي، ت: شريف شاكر، (دمشق: وزارة الثقافة والإرشاد القومي، 1976)، ل 24.
- (8) سعد اردىش، الخرج في المسرح المعاصر، (الكويت: عالم المعرفة، 1979)، ل 16.
- (9) احمد امل، فن الاخراج المسرحي من الرؤيا الى التطبيق، ط.1، (دمشق: النايا للدراسات والنشر والتوزيع، 2011)، ل 28.
- (10) حسين علي كاظم، نظريات الاخراج دراسة في ملامح الاساسية لنظرية الاخراج، ط.1 (بعداد: من اصدارات مشروع بغداد عاصمة الثقافة العربية، 2013)، ل 11.
- (11) كاردون، فەرھەنگى زاراوى شاقۇنى، چ 1 (كەركۈك: چاخانەئى تارابخا، 2006)، ل 103.
- (12) احمد امل، فن الاخراج المسرحي من الرؤيا الى التطبيق، ط.1، (دمشق: النايا للدراسات والنشر والتوزيع، 2011)، ل 27.
- (13) بو پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە: قاسم بياتلى، الاخراج و فن المسرح الطبيعية الاولى في الاخراج المسرحي في اوروبا، ط.1، (عىان: شركة دار الاكاديميون للنشر والتوزيع، 2017)، ل 15.
- (14) خالد الحبوبىلى. مدخل الى علوم المسرح، 2009، www.sites.google.com.
- (15) احمد زكي، عقيدة الاخراج المسرحي، (القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1989)، ل 17.
- (16) عمر فؤاد دوازة، الخرج بين مسارح الهوا والمحترفين، (القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 2006)، ل 37.
- (17) ولیم شکسبیر، هاملت، ت: محمد عوض، (القاهرة: دار المعارف، 1982)، ل 111 - 112.
- (18) (ليون دى سومى 1525-1590) شاتوقانى ئىتىلى ، جوهىيە، وەركىر و ھوزاڭان بۇو، ۋىناف خىزىڭاكا زانا و نۇزدار بەرى وى كەتكە وىزىدەي، ئىزىكى (15) شانوگەريان ھىسىسەنە، ئىكەم پەرتۈك لسىر ھۆنەرى شانوپىنى ئىسىسىيە، دېتە ئەندامى (Accademia degli Invaghiti)، ئىزەمەن وى گومىدىا ھەنە، چوار دايىلوك، مەتارىنى ژىكىن، گومىدىا كۆچەرات، بۇ پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە : Harran, Don , Leone de Sommi in Root, Ed, Deane L, Das New: Oxford University , 2001, (www.stringfixer.com), pp 142- 145.
- (19) بۇ پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە: قاسم بياتلى، ڦىدەرى بەرى، ل 27 - 17.
- (20) عبدالرحمن بن زيدان. التجربى فى النقد والبراما. البار البيضاء: مطبعة النجاح الجديدة، 2001.. ل 269.
- (21) ئەندىرىھ ئەنتوان : (1843 - 1943)، شاتوقان ئازاد (theater liber) ل پاريس ل (1889) دامەزىاند ژ بۇ دەرىرىن كەن ژ فىانا وى بۇ رىزگاربۇون ژ چافلىكىن و شاتوقا مودە، يېشىكىشىكىنا دەقىن نە بەرناسىپ يېن ئىسىرسەرن گەنج، بۇ پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە: ماري اليس و حنان قصاب حسن. المعجم المسرحي. بىرۇت: مکتبة لبنان ناشرون، 2006.. ل 249.
- (22) نادر عبدالله دەسە. الاخراج المسرحي، ط.1. عىان: الاعصار للنشر والتوزيع، 2016.. ل 139.
- (23) بۇ پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە: قاسم بياتلى، ڦىدەرى بەرى، ل 31 - 32.
- (24) ماري اليس و حنان قصاب حسن، ڦىدەرى بەرى، ل 419.
- (25) محمود أبو دومة، تحولات المشهد المسرحي المثلث و المخرج، (القاهرة: الهيئة المصرية للكتاب، 2009)، ل 19.
- (26) احمد زكي، ڦىدەرى بەرى، ل 14 - 15.
- (27) سعد اردىش، ڦىدەرى بەرى ، ل 36.
- (28) بۇ پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە: محمود أبو دومة، ڦىدەرى بەرى، ل 20-19.
- (29) بىرى حسون فريد ؛ سامي عبدالحميد، مبادىء الاخراج المسرحي، (بغداد: وزارة التعليم العالى، 1980)، ل 14.
- (30) احمد ابراهيم، الدراما و الفرجة المسرحية، (الاسكندرية: دار الوفاء لدينا الطباعة والنشر، 2005)، ل 61.
- (31) عبدالرحمن بن زيدان، ڦىدەرى بەرى، ل 269.
- (32) قاسم بياتلى، ڦىدەرى بەرى، ل 28.
- (33) بۇ پەزىزلىنىن بەرىخۇ بىدە: حسين علي كاظم، ڦىدەرى بەرى، ل 13.
- (34) قاسم بياتلى، ڦىدەرى بەرى، ل 28 - 29.
- (35) احمد قاجة، المدارس المسرحية و طرق إخراجها منذ الأغريق حتى العصر الحاضر، ط.1، (دمشق: نور للطباعة والنشر والدراسات، 2007-2006)، ل 256.
- (36) حسين علي كاظم، ڦىدەرى بەرى، ل 12.
- (37) جاك كوبو (1879 - 1949)، كمسەكىي فەنسىيە، كارى خۇ دەستېتىكىرە وەك رەخنەگەر و سەرەقىسىمىرى گوچارا

فرەنسى يانى، وەك چاكسازەكى شاتقىي دەركەت، گەلەك كارىگەرى ل بىراقا شاتقىيا فرەنسى كىر، دېداكار قەدانا وىن گەھشەتە شاتقىيا جىهانى، ل سالا (1913) شاتقىيا (ئەلشىھە كولومبىيە دامەز زاندۇز بۇ بەرچەستەكىن پەرنىسيپ و رىسىپلىن نوى، فەتكەلىن و پەرتۈكىن (ئاييا كى) و (كىرىك كى) خواندىنى، بۇ پەتنىزلىن بەریخۇ بىدە : مۇھۇم ابو دومە، ۋىزىدەرى بەرى، ل 33 .) لەپنچىق قام، المسرح الفەرسىي المعاصر، (الاسكندرىيە: الدار القومية للطباعة والنشر، 1964)، ل 75 .)

(38) رۆپىرت ويلسون ل سالا 1941 ل تىكساس ئۇدايىك بويە، ژۇ رازىكىنار ل سالا 1959 دېچىتە زانكويى تىكساس و بوارى رىيھەنە كاران دخوبىيتلىن تامانىكەت، چەندەھە كان ل بەردەستى هۇنەرمەندى فرەنسىي بىن دەرىپىتىكەر و روپىتكەرى (جورج مەكتىل) فەتكەلىن و شەرقەكىن تابلىق دخوبىيت، پاشى فەتكەرىتە ئەمەركىا و ئەندازەپا يىناسازى ل پەيمانگەها بىرەك دخوبىيت، و ل سالا 1966 دەردەچىت سەرەرىاي بىزراپۇون و بىراقا خۇكۇشتىن، و ئېكىم كارى وي بىن يىناسازى بىن سەرالىپۇو، ھەر ل قۇناغا دواناڭچى كارى شاتقىيا زارۇكان دەكمەت و دەكلە زارۇكان دەقان دەشىپىت، ل سالا 1993 ئېكىم خەلاق پەيكەرسازى و مرگىرىت، كارىن وي بىن سەرەنچا يىتمەرى راكىشائى ل سالا 1969 ئى (پاشان ئىسپانىا، دەم ز ژيانا شىگەن فەرەيدى)، ناقداربۇونا وي فەتكەرىت بۇ شاتقىگەرىا (بەریغۇدانا كەرى - The glance of the Deaf) ل سالا 1971 ئى، كۆبا بىن ئاخىقەن بۇو، ويلسون پەتر ز 140 شاتقۇگەرىان داهىتىيە، ژوان شانوكەرىا (ئەتكۈرۈپا پاشا) ل سالا 1974 ئى، شاتقۇگەرىا (ئەندەشىتىن ل بەرلېنچە دەرىپاين) ل سالا 1976، ھەرمەسا ئۆكارىن شاتقىيا جىهانى (خاتون يېتەر فائى، دۆكى كەلا بولۇپىردى، ئورفۇس)، ھەرمەسا دەنافەرا سالا 2000 ئى دەرھەنپا بۇ 15 فەلمىن سەيىھەما كىيە، ژوان (Alcesta ، Orpheus ، Eurydice)، بەنا دەكلە باشىرىن ئەكتەمر و سەرتانىتىن ئۆپەرىپاين كار دەكمەت، ل روسىيا چىروكىن ئەشسانەين بۈشكىنى كار دەكمەت و داخبارى فلكلورى روسىي دېيت، زور ناقدار دېيت ل ئەورۇپا و پەتر ز 60 خەلاتىن جىهانى و مرگىرىتە، ژوان (خەلاق دەركەھى كۆكىم 1971 و 1980)، (خەلاق دەركەھى روڭلار 1975)، خەلاق شىزىرى زىزىيە ل يىتىالى ل يېتىلە ئەتكەميا ئەمەركىي ياخۇن ئەنۋەرەنەن و ل سالا 2002 ئى نازاناقىي پالاشتىجى يەھىزى د ئەددەپ و ھونىرى ل فۇرتسا و مەركىتە، بۇ پەتنىزلىن بەریخۇ بىدە :

Shevtsova, Maria. ROBERT WILSON, Vol, First, (London and New York: Routledge, 2007), pp 1-15 .

(40) كېستوفر اېز، المسرح الطليعى من 1982 حتى 1992، المترجمون سامح فكري ، (القاهرة: مركز اللغات والترجمة- أكاديمية الفنون، 1996)، ل 386 .
 (41) بىردى هوغان : مامومىتا سەھما و مۇزىكىن يە، دۈزىن حەفتى سالىيەدابۇ دەمما ويلسون ل زېن ھەقىدە سالىيەدا دەكمەل روپىشىتى، وجارىسىرىا وي كىي ژ تۈزۈرە ئەزمانى، و رزگاركىندا وي ژ سەرتىزىرى بىرەك خەلقەن و بەردا ئېنېزجىن، وشىتلىن وى لىسر شاتقىيا وي ياخۇن ئەنۋەرەنەن مائىن، بۇ پەتنىزلىن بەریخۇ بىدە :

Shevtsova, Maria, previous source, p 1.

(42) ناككايى، مابعد الحداثة والفنون الادائية ، ط 2، ت: بهاد صليحة ، (القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1999)، ل 71 .

بۇ پەتنىزلىن بەریخۇ بىدە : ناككايى، ۋىزىدەرى بەرى، ل 72 .

(43) احمد سخسۇخ، التجربى المسرحى في إطار مرحجان فيما الدولى للفنون، (القاهرة: مطابع هيئة الآثار المصرية، 1989)، ل 96-97 .

(44) كېستوفر اېز، ۋىزىدەرى بەرى، ل 382 .

(45) محمود ابو دومە، ۋىزىدەرى بەرى، ل 113 .

(46) كېستوفر اېز، ۋىزىدەرى بەرى، ل 388 .

(47) ھەممان ۋىزىدەر، ل 388 .

(48) بۇ پەتنىزلىن بەریخۇ بىدە : ناككايى، ۋىزىدەرى بەرى، ل 107-110 .

(49) بۇ پەتنىزلىن بەریخۇ بىدە : محمود ابو دومە، ۋىزىدەرى بەرى، ل 111-112 .

(50) كېستوفر اېز، ۋىزىدەرى بەرى، ل 392 .

(51) ناككايى، ۋىزىدەرى بەرى، ل 105 .

(52) كۆلىن كۆنسل. علامات الاداء المسرحي - مقدمة في مسرح القرن العشرين ، ت: امين حسين الرباط. (القاهرة: د . ت)، ل 287 .

(53) ناككايى، ۋىزىدەرى بەرى، ل 103 .

(54) كېستوفر اېز، ۋىزىدەرى بەرى، ل 389 .

(55) محمود ابو دومە، ۋىزىدەرى بەرى، ل 112 .

(56) ناككايى، ۋىزىدەرى بەرى، ل 103 .

(57) كېستوفر اېز، ۋىزىدەرى بەرى، ل 397 .

ۋىزىدەر و لېئەگەر :-

1. Harran, Don , Leone de Sommi in Root, Ed, Deane L, Das New: Oxford University , 2001, (www.stringfixer.com) .
2. Shevtsova, Maria. ROBERT WILSON, Vol, First, (London and New York: Routledge, 2007) .

3. احمد ابراهيم، الدراما و الفرجة المسرحية، (الاسكندرىيە: دار الوفاء لدبىنا الطباعة و النشر، 2005)..
4. احمد امل، فن الاخراج المسرحي من الرؤيا الى التطبيق، ط، (دمشق: النايا للدراسات و النشر و التوزيع، 2011) .
5. احمد امل، فن الاخراج المسرحي من الرؤيا الى التطبيق، ط 1، (دمشق: النايا للدراسات و النشر و التوزيع، 2011) .
6. احمد زكي، عقريبة الاخراج المسرحي، (القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1989) .

7. احمد سخسخون، التجرب المسرحي في اطار محاجن فينا الولي للفنون، (القاهرة: مطابع هيئة الاتار المصرية، 1989).
8. احمد فاجة، المدارس المسرحية و طرق إخراجها منذ الإغريق حتى العصر الحاضر، ط ١، (دمشق: نور للطباعة والنشر والدراسات، 2006-2007).
9. احمد مختار عمر، معجم اللغة العربية المعاصرة، ط ١، (الجلد ١)، (القاهرة: عالم الكتب، 2008).
10. بدري حسون فريد؛ سامي عبدالحميد، مبادئ الاخراج المسرحي، (بغداد: وزارة التعليم العالي، 1980).
11. جبران مسعود، الرائد معجم لغوي عصري، ط ٧، (بيروت: دار العالم للملايين، 1992).
12. حسين علي كاظم، نظريات الاخراج دراسة في ملامح الاساسية لنظرية الاخراج، ط ١ (بغداد: من اصدارات مشروع بغداد عاصمة الثقافة العربية، 2013).
13. خالد الخريوطلى. مدخل الى علوم المسرح، 2009.
14. سعد اردش، المخرج في المسرح المعاصر، (الكويت: عالم المعرفة، 1979).
15. عبدالرحمن بن زيدان. التجرب في النقد و البراما. (الدار البيضاء: مطبعة النجاح الجديدة، 2001).
16. عمر فؤاد دوارة، المخرج بين مسارح الهوا والمحترين، (القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 2006).
17. قاسم بياتل، الاخراج و فن المسرح الطليعي الاولى في الاخراج المسرحي في اوروبا، ط ١، (عن: شركة دار اكاديميون للنشر والتوزيع، 2017).
18. كريستوف ايزن، المسرح الطليعي من 1982 حتى 1992، المترجمون ساجح فكري، (القاهرة: مركز اللغات والترجمة-اكاديمية الفنون، 1996).
19. الكسي بوبوف، الكامل التقني في العرض المسرحي، ت: شريف شاكر، (دمشق: وزارة الثقافة والإرشاد التوقي، 1976).
20. كمال الدين عيد، اعلام و مصطلحات المسرح الأوروبي، (الاسكندرية: دار الوفاء لدينا الطباعة والنشر، 2005).
21. كولين كونسل. علامات الاداء المسرحي - مقدمة في مسرح القرن العشرين، ت: امين حسين الرابط. (القاهرة: د. ت.).
22. كاردو، فهرهنى زاراوي شاتقى، ج ١ (كمراكوك: چىخانە ئارابجا، 2006).
23. لطفى قام، المسرح الفرنسي المعاصر، (الاسكندرية: المار التومية للطباعة والنشر، 1964).
24. لويس معلوف، النجد في اللغة، ط ١٩، (بيروت: المطبعة الكاثوليكية، 1956).
25. ماري الياس و حنان قصاب حسن. المعجم المسرحي. (بيروت: مكتبة لبنان ناشرون، 2006).
26. محمد بن اي بكر بن عبدالقادر الرازي، مختار الصحاح، (بيروت، دائرة المعارف في مكتبة لبنان، 1986).
27. محمود ابو دومة، تحولات المشهد المسرحي المثل و المخرج، (القاهرة: الهيئة المصرية للكتاب، 2009).
28. محمد محمد ئەمەن دوسكى، فهرهنى سپيريتز، (دهوک: دەركەنى سپيريتز بىن چاپ و بلافدىرىن، 2016).
29. نادر عبدالله دسة. الاخراج المسرحي، ط ١، (عن: الاعصار للنشر والتوزيع، 2016).
30. نك كاي، مابعد المداة والفنون الادائية، ط ٢، ت: بهاد صليحة، (القاهرة: الهيئة المصرية العامة للكتاب، 1999).
31. ولیم شکسبیر، هاملت، ت: محمد عوض، (القاهرة: دار المعارف، 1982).

